

Rapport

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i
samhällsorienterande ämnen årskurserna 7–9 i
Skolgårda skola i Motala kommun

Innehåll

1. Inledning
2. Allmänna undervisningskvaliteter
 - 2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
 - 2.2. Tydlighet i mål och innehåll
 - 2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar
 - 2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet
3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter
 - 3.1. Ämnesspecifika förmågor
 - 3.2. Undervisningsmaterial
 - 3.3. Systematisk uppföljning
 - 3.4. Särskilt stöd
 - 3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Bakgrundsuppgifter om Skolgårda skola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

1. Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen av samhällsorienterande ämnen (so-ämnena) för årskurserna 7–9 i grundskolan. Granskningen av Skolgårda skola i Motala kommun ingår i detta projekt. Skolgårda skola besöktes den 6–16 november 2012. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar.

Denna rapport består av två huvuddelar, en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen och skolan, frågeställningar samt metod redovisas i slutet av denna rapport.

Observationer, intervjuer och enkät

Under Skolinspektionens besök i Skolgårda skola genomfördes observationer under 15 lektioner, fördelade på historia, geografi och till viss del religionskunskap. I samhällskunskap genomfördes ingen undervisning under besöksperioden. Inspektörerna hade vid planeringen av skolbesöket inte kännedom om vilka so-ämnena som det skulle före-

komma undervisning i, och drygt hälften av lektionerna kom att avse historia. Observationerna omfattade samtliga tre årskurser.

Lektionerna pågick mellan 50 och 80 minuter. Undervisningsgrupperna omfattade mellan 18 och 24 elever och endast undantagsvis förekom någon större frånvaro. I hälften av elevgrupperna som observerades fanns någon enstaka elev som riskerade att inte uppfylla kunskapskraven som lägst ska uppnås eller nå lägst betyget E. Inga åtgärdsprogram som omfattade so-ämnena fanns upprättade vid skolan. Alla lektionerna genomfördes av lärare med behörighet att undervisa i ämnet.

Elever i årskurserna 7–9, lärare i so-ämnena samt rektor intervjuades. Eleverna i årskurserna 7-9 svarade även på en elektronisk webbenkät.¹

2. Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Tydlighet i mål och innehåll
- Individanpassning, stöd och utmaningar
- Återkoppling och reflektion över lärandet

2.1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren skapar en positiv atmosfär
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter

Skolinspektionens bedömning

Lektionsobservationerna visar att det överlag är en positiv atmosfär på lektionerna. Lärarna tilltalar eleverna på ett positivt sätt, visar värme och empati samt lyssnar på vad eleverna har att säga. På de flesta lektionerna råder det studiero i mycket hög grad. Eleverna får tydliga instruktioner och vet vad de ska arbeta med och är sysselsatta. Av lektionsobservationerna framkommer inget annat än att eleverna är trygga och vågar ställa frågor. Inga frågor från eleverna avfärdas som felaktiga eller irrelevanta. Detta bekräftas även i samtalen med eleverna. Då undervisningen sker i form av elevaktiv helklassundervisning är det dock i flertalet klasser i princip uteslutande pojkar som är aktiva. I samtal med lärarna framkommer att detta mönster inte har uppmärksammats.

¹ Elevenkät, Skolgårda skola, Svarsfrekvens 65 procent (167/256), 2012-12-11

Stämningen på lektionerna är huvudsakligen god och det råder i hög grad arbetsro. Med några få undantag behöver lärarna inte ingripa på grund av nedsättande uttryck eller negativa kommentarer eleverna sinsemellan. I elevenkäten svarar 94 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/stämmer ganska bra att lärarna ser till att det är studiero på lektionerna.

Under de lektioner som observeras är undervisningen i huvudsak organiserad i form av helklassgenomgångar där eleverna ges möjlighet att föra genomgången framåt genom att svara på lärarnas retoriska frågor. Frågorna är oftast inte "öppna" utan kan mestadels besvaras med några enstaka ord. Lärarna uppmuntrar eleverna att svara och ger positiv förstärkning på elevernas svar. De visar även positiva förväntningar på elevernas förmågor. Detta bekräftas även i elevenkäten där över 90 procent av eleverna svarar att det stämmer helt och hållet/ganska bra att so-lärarna är tydliga med att de tror att eleverna kan lära sig och 88 procent av eleverna svarar att det stämmer helt och hållet/ganska bra att deras so-lärare uppmuntrar eleverna att svara på frågor även om de inte är säkra på att svaret är rätt. Det är dock uteslutande pojkar som svarar på frågor under flertalet av de observerade lektionerna. Flickorna är aktiva genom att anteckna och lyssna men deltar oftast inte i dialogen med lärarna.

Lektionsobservationerna visar vidare att lärarna oftast strävar efter att skapa motivation inför olika aktiviteter. Undervisningen är i huvudsak organiserad i form av elevaktiva helklassgenomgångar men det förekommer även individuellt elevarbete och fältstudier i ämnet geografi. Genomgångarna varierar genom att lärarna berättar, skriver på tavlan, visar bilder och i några fall även filmsekvenser. I flera fall observeras exempel där lärarna konkretiserar genom att sätta in frågor och problem i för eleverna angelägna sammanhang som de kan förväntas känna igen. Eleverna ges dock i låg grad möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom kunskapsområdena. Alla elever har samma undervisning och uppgifter. De har dock möjlighet att arbeta med uppgifterna i sin egen takt. I elevenkäten svarar dock mellan 29 och 50 av de 167 elever som besvarat enkäten att det stämmer ganska dåligt/inte alls att so-ämnet de läser är intressant och roligt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö* uppvisar fler starka än svaga sidor. Observationer och intervjuer med elever och personal visar att det förefaller vara trygga elever på skolan. Lärarna har kontroll över och leder lektionerna, vilket leder till en lugn lärandemiljö där elever oftast inte stör vare sig undervisningen eller varandra i arbetet. Lärarna kan dock i högre grad skapa motivation inför olika aktiviteter och flickorna behöver i högre grad involveras i samtalen vid helklassundervisning.

2.2. Tydlighet i mål och innehåll

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga beskrivningar och förklaringar
- läraren kontrollerar att eleverna förstått
- läraren gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut

Skolinspektionens bedömning

Vid samtliga lektioner som observeras genomförs en genomtänkt lektionsstart. Lärarna tydliggör aktiviteterna som ska ske under lektionen och gör i de flesta fall en koppling till tidigare eller kommande lektioner. Under de observerade lektionerna anges dock inte målen utifrån övergripande mål och kunskapskrav i läroplan och kursplaner. Av samtal med lärare framkommer dock att övergripande mål och kunskapskrav presenteras och går igenom tillsammans med eleverna vid inledningen av olika arbetsområden. Detta bekräftas även i vissa till Skolinspektionen insända planeringar samt i samtalen med eleverna.

De lektioner Skolinspektionen observerade bedöms som välstrukturerade och välplanerade. Lektionerna följde huvudsakligen ett logiskt flöde där uppgifterna tydligt hörde ihop med genomgångar. I huvudsak genomfördes undervisningen som elevaktiva helklassgenomgångar men lärarna skapade en viss variation och balans genom att variera genomgångarna så att eleverna fick lyssna, skriva, ställa frågor, analysera bilder och filmsekvenser. Det observerades även lärare som i hög grad skapade variation mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet. Övergången mellan planerade aktiviteter genomfördes i huvudsak utan att ordningen stördes eller att lektionstid förlorades. I samtal med eleverna framkom att de lektioner som observerades i stort sett var typiska lektioner.

Under de lektioner som observeras ger lärarna tydliga beskrivningar och förklaringar. Lärarna använder i hög grad ett språk eleverna förstår och använder olika exempel från vardagslivet för att förtydliga. Under bland annat en lektion observeras hur läraren konkretiserar mineraler och bergarter genom att exemplifiera byggstenarna utifrån legobitar. I de elevaktiva momenten var instruktionerna tydliga och lärarna behövde inte upprepa instruktionerna för att eleverna skulle komma igång med sitt arbete. Lärarna använde i hög grad olika hjälpmedel såsom bilder, artiklar, filmsekvenser och exempel från vardagslivet för att förtydliga innehållet. Lärarna konkretiserade dock inte genom att visa goda exempel på lösningar på uppgifter som av eleverna upplevdes som avancerade och svåra att förstå. I elevenkäten svarar 84 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att deras so-lärare ger tydliga instruktioner till hur de ska genomföra sina uppgifter.

I viss mån visar lektionsobservationerna att lärarna ställer utvecklande frågor för att kontrollera att eleverna förstått och hänger med i undervisningen. Vid elevaktiva uppgifter är lärarna tillgängliga och fångar upp de elever som aktivt ställer frågor. Vid vissa lektioner observeras dock att lärare i mycket liten omfattning går runt bland eleverna för att fånga upp även de elevers förståelse som inte signalerar att de behöver hjälp. I de fallen arbetade alla elever med samma uppgift. De flesta elever arbetade helt självständigt. Det fanns stor möjlighet för läraren att gå runt och fånga upp elevernas olika behov. Trots det valdes ett passivt förhållningssätt där elevernas aktiva signaler inväntades. Mer än 20 procent av eleverna svarar att det stämmer dåligt/inte alls att läraren försäkrar sig om att de förstått vad det är de ska göra med uppgiften.

Under de lektioner som observeras varierar det huruvida lektionerna avslutas på ett tydligt sammanfattande sätt. I flera fall görs en anknytning till nästa lektion men lektionsinnehållet sammanfattas inte. Det är dock alltid tydligt för eleverna när lektionen ska avslutas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *tydlighet i mål och innehåll* uppvisar fler starka än svaga sidor. So-lärarna på Skolgårda skola genomför genomtänkta lektionsstarter men anger sällan målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav. Lektionerna är välstrukturerade och det råder ingen tvekan för eleverna om när lektionen ska avslutas. I viss grad kontrollerar lärarna att eleverna förstått. De behöver dock i högre grad vara uppmärksamma på de elever som inte aktivt signalerar att de behöver hjälp för att förstå och även i vissa fall konkretisera genom att visa exempel på lösningar av uppgifter vilka eleverna sedan kan applicera på aktuella uppgifter.

2.3. Individanpassning, stöd och utmaningar

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande
- läraren anpassar undervisningen till eleverna i gruppen
- läraren ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

Av lektionsobservationerna framkommer att so-lärarna på Skolgårda skola ser till att det totala arbetet under lektionen huvudsakligen är tankemässigt utvecklande. En stor del av den observerade undervisningen är helklassgenomgångar som läraren för framåt i dialog med eleverna genom att ställa retoriska frågor. Frågorna kan mestadels besvaras med några enstaka ord och öppnar inte upp för diskussion eller samtal. Undervisningen är dock organiserad så att eleverna i olika uppgifter även ges möjlighet att reflektera och problematisera utifrån frågor som inte kräver några absoluta svar. Dessa uppgifter genomförs oftast enskilt och vid få tillfällen får eleverna utveckla svaren genom att interagera i par eller grupp.

I samtal med lärarna framkommer att de i sin planering av so-undervisningen utgår från vad man bedömer är elevernas erfarenheter, intressen och behov. Något systematiskt sätt att ta reda på elevernas erfarenheter och tidigare lärande finns dock inte och eleverna ges därmed ingen reell möjlighet att påverka undervisningens innehåll och form vilket även bekräftas i elevenkäten. Under de lektioner som observeras ges inte heller några exempel på differentierade uppgifter. Alla elever får samma undervisning och uppgifter. Inga alternativa uppgifter finns. Flera av uppgifterna är dock av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och utveckla sina svar utifrån sin kunskapsnivå och sina erfarenheter. Eftersom alla elever arbetar på samma sätt ges det dock få möjligheter för eleverna att hitta olika lärandestrategier. I elevenkäten svarar nästan var tredje elev att det stämmer ganska dåligt/inte alls att deras so-lärare knyter an undervisningen till deras erfarenheter och intressen och nästan 40 procent av eleverna att det stämmer ganska dåligt/inte alls att de är med och påverkar vad de ska arbeta med på lektionerna.

Av lektionsobservationer framkommer att det är ett mycket tillåtande klassrumsklimat under so-lektionerna. Elever vågar ställa frågor och signalera att de behöver hjälp. Lärarna är relativt tillgängliga och möter eleverna med respekt. Vid flera lektioner observerades dock en relativt passiv tillgänglighet från lärare. De elever som signalerade att de behövde stöd fick hjälp. I flera fall fanns dock möjlighet för läraren att mer aktivt gå runt och kontrollera att alla elever arbetade med sina uppgifter och har förstått uppgiften eller övningen. Eleverna gavs inte heller någon möjlighet att hjälpa varandra. Av samtal med lärarna framkom att de elever som har behov av att ägna mer tid åt olika moment och aktiviteter ges möjlighet till det inom ramen för elevens val eller genom att ta hem uppgifterna och fortsätta arbeta på sin fritid.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *individ Anpassning, stöd och utmaningar* uppvisar mer svaga än starka sidor. Lärarna behöver på ett systematiskt sätt ta reda på elevernas erfarenheter, intressen och behov och utgå från det i sin planering av undervisningen. I vissa fall behöver även utvecklas en mer varierad undervisning som bygger på olika lärstilar.

2.4. Återkoppling och reflektion över lärandet

Exempel på indikatorer vid granskningen

- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Under de lektioner som observeras används i första hand arbetsmetoder i form av elevaktiva helklassgenomgångar. Eleverna ges även tillfällen att framförallt enskilt men

även till viss del i grupp arbeta med olika övningar. Vid de tillfällena är lärarna tillgängliga och följer på ett konstruktivt och uppgiftsorienterat sätt upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter i de fall eleverna signalerar att de behöver stöd i arbetet. För övrigt ger inte lärarna, under de lektioner som observeras, någon återkoppling om vad eleverna behöver utveckla och hur de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven. Eleverna ges inte heller möjlighet att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande eller lektionens innehåll och form.

I samtal med eleverna framkommer att de inte ges möjlighet att utvärdera undervisningen. Elevernas kunskapsutveckling följs upp i de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen. Efter genomförda prov eller andra examinationer ges eleverna en återkoppling avseende vad de utifrån resultatet behöver utveckla. Detta bekräftas även i samtal med lärarna. Där framkommer även att en pressad arbetssituation får till följd att eleverna inte ges möjlighet till den återkoppling och reflektion över lärandet som är önskvärt. Lärarna ser dock mycket av elevernas förmågor och utveckling i bland annat arbetsuppgifter och anser att de har kontroll på elevernas kunskapsutveckling på individnivå. I elevenkäten svarar så många som knappt hälften av eleverna att det stämmer ganska dåligt/inte alls att so-lärarna frågar eleverna vad som varit bra och dåligt med undervisningen efter ett arbetsområde.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *återkoppling och reflektion över lärandet* uppvisar fler svaga än starka sidor. För att eleverna ska kunna utvecklas och nå en högre måluppfyllelse behöver lärarna förbättra arbetet med att låta eleverna bidra med kunskaper och reflektioner kring undervisningen samt kontinuerligt ge eleverna möjlighet att utvärdera undervisningen samt ge konstruktiv återkoppling på vad de behöver utveckla för att nå lärandemålen.

3. Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Ämnesspecifika förmågor
- Undervisningsmaterial
- Systematisk uppföljning
- Särskilt stöd
- Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

3.1. Ämnesspecifika förmågor

Utgångspunkt vid granskningen

- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla ämnesspecifika förmågor (de långsiktiga målen) i respektive so-ämne

Skolinspektionens bedömning

De lektioner som Skolinspektionen observerade på Skolgårda skola utgick alla från det centrala innehållet i kursplanerna. I de klasser som observerades arbetade årskurs 7 i ämnet geografi med naturlandskapet (livsmiljöer och miljö, geografins metoder, begrepp och arbetssätt, människor och hållbarhetsfrågor), årskurs 8 i ämnet historia med källkritik och de första människorna (hur historia används och historiska begrepp, forna civilisationer från förhistorisk tid till cirka 1700) och årskurs 9 i ämnena historia och religionskunskap med krig och konflikt (imperialism och världskrig cirka 1800-1950, demokratisering, efterkrigstid och globalisering cirka 1900 till nutid samt etik).

Lektionsobservationerna i ämnet geografi visar att undervisningen utifrån centralt innehåll inriktas på att ge eleverna förutsättningar att analysera hur naturens egna processer formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen, utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen samt i viss grad även göra geografiska analyser och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor. Läraren ser till att eleverna får resonera om jordytans förändringar både muntligt och skriftligt, i grupp och enskilt. Eleverna får även i en fältstudie med fokus på spår efter inlandsisen använda geografiska källor på ett funktionellt sätt. I ämnet historia ges eleverna förutsättningar att använda en historisk referensram för att tolka tidsperioder och händelser, att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap, reflektera över andras användning av historia samt använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap skapas och används. I bland annat källkritiska övningar med utgångspunkt i andra världskriget ser lärarna till att eleverna får ett större djup i sina kritiska granskningar av källor samt får öva sig på att dra välgrundade slutsatser och föra ett resonemang om olika bilder och dokument gällande en och samma händelse. Eleverna ges även möjlighet att resonera om konsekvenser för framtiden. I ämnet religionskunskap påbörjas ett arbete med att ge eleverna förutsättningar att resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller genom att resonera om det etiska dilemmat i samband med användandet av atombomber. Resonemangen sker både muntligt och skriftligt. Eleverna uttrycker i samtal att so-ämnena ofta handlar om att *"fundera över hur saker hänger ihop"*. I samtal med lärarna framkommer att de på ett mycket medvetet sätt arbetar med de olika ämnesspecifika förmågorna utifrån det centrala innehållet.

På alla lektioner som inspektörerna observerade förekom muntliga inslag. Omfattningen av muntliga inslag varierade dock stort. Under flertalet lektioner bestod det av att eleverna i helklass gavs möjlighet att svara på de retoriska frågor om orsaker och konsekvenser som läraren ställde i samband med genomgångar. Vid vissa geografielektioner förekom diskussioner om orsaker och konsekvenser i tvärgrupper efter att enskilda elever först redogjort för olika jordbävningar. Eleverna gavs dock relativt få tillfällen att arbeta med den kommunikativa förmågan, vilken är framskriven i kursplanerna för religionskunskap och samhällskunskap, genom att interagera i par eller grupp med andra elever. I samtal med lärarna framkommer att alla elever på något sätt stimuleras

och utmanas i diskussioner. Eleverna anser inte att deras intressen fångas upp under lektionerna, vilket även bekräftas i elevenkäten. De anser dock att det är ett klassrumsklimat där det fungerar bra att ställa frågor och bekräftar att de utmanas att resonera och dra slutsatser bland annat i diskussioner, vilket vissa elever tycker är svårt. I elevenkäten svarar drygt 80 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet/ganska bra att so-lärarna skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor

På vissa av de lektioner som besöktes fokuserades centrala begrepp avseende det ämnesområde som studerades. Begreppen var i form av en ordlista skrivna på tavlan och då nya begrepp framkom fylldes listan på. I samband med att eleverna inom ramen för olika uppgifter stötte på begreppen kunde de diskuteras med läraren. I elevenkäten bekräftas att de av so-lärarna får lära sig nya begrepp inom so-ämnena då över 90 procent av eleverna svarar att det stämmer helt och hållet/ganska bra att so-lärarna lär dem nya begrepp som hör ihop med det so-ämne de läser.

Granskningen visar att eleverna på Skolgårda skola i låg grad får lära sig att söka efter information på flera olika sätt. Detta framkommer i samtal med eleverna och i elevenkäten där mer än var tredje elev svarar att det stämmer ganska dåligt/inte alls att de lär sig söka efter information på flera olika sätt. Lärarna använder sig ofta av material som de själva producerat eller annat färdigt arbetsmaterial från olika läroböcker. I flera fall var dock de arbetsuppgifter eleverna fick utformade på ett sådant sätt att eleverna själva kunde hitta underlag i olika texter, som läraren tagit med till lektionen, för att hitta svar på instuderingsuppgifter. Eleverna gavs i låg grad möjlighet att söka, samla, strukturera och sortera information.

På skolan finns få fungerande datorer vilket även begränsar elevernas möjlighet att söka information. Under lektionsobservationerna får elever i en klass använda sig av datorer under en källkritisk övning. I samtal med eleverna framkommer dock att de anser att man sällan använder sig av datorn i so-undervisningen och i elevenkäten svarar 40 procent av eleverna att det stämmer ganska dåligt/inte alls att de lär sig hur de kan ha nytta av internet i sina so-studier.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet undervisningen inriktas på att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor inom ramen för so-ämnenas centrala innehåll uppvisar mestadels starka sidor. Fokus i lärarnas arbete på skolan är att stimulera eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor såsom analys, tolkningar, slutsatser och reflektion. Detta sker med det centrala innehållet i de olika ämnena som utgångspunkt. Uppgifterna är oftast inriktade på att eleverna ska fundera över och resonera om samband, likheter/skillnader eller orsaker och konsekvenser i förhållande till olika teman och arbetsområden inom so-ämnena. Eleverna behöver dock i högre utsträckning ges möjlighet att lära sig att söka efter information på flera olika sätt samt i vissa fall även i par eller grupp interagera och resonera med varandra då detta oftast sker enskilt.

3.2. Undervisningsmaterial

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- undervisningsmaterial i form av exempelvis, uppgifter, instuderingsfrågor, övningar, prov m.m. är utformade så att de skapar förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla de ämnesspecifika förmågor som är framskrivna i kursplanernas för de enskilda so-ämnena

Skolinspektionens bedömning

Granskningen av undervisningsmaterial i so-undervisningen visar att lärarna på Skolgårda skola i mycket hög grad har uppgifter och övningar som stimulerar eleverna att utveckla sina analytiska och begreppsliga ämnesspecifika förmågor. I de övningar som Skolinspektionen granskat tydliggörs ofta för eleverna att uppgiften är att resonera, analysera, reflektera, se samband, skaffa sig en egen ståndpunkt och argumentera. I samtal med lärarna framkommer ett mycket tydligt fokus på de ämnesspecifika förmågorna utifrån det centrala innehållet i planeringen av undervisningen och undervisningsmaterialet. Detta bekräftas även i samtal med eleverna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna inom ramen för SO-undervisningen* uppvisar mestadels starka sidor. Det undervisningsmaterial Skolinspektionen tagit del av visar att ämnesspecifika förmågor såsom resonemang, analys, tolkningar, slutsatser och reflektion är mycket framträdande i undervisningen och utgångspunkt i lärarnas planering.

3.3. Systematiskt kvalitetsarbete

Exempel på indikatorer vid granskningen

- skriftligt omdöme i so-ämnena är dokumenterade i elevens IUP i förhållande till de ämnesspecifika förmågor som undervisningen ska bidra till att utveckla
- skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete planerar, följer upp och utvecklar undervisningen i so-ämnena på grupp- och skolnivå.

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att lärarna följer upp eleverna på individnivå med hjälp av bland annat individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen i de fyra olika so-ämnena. Skolan använder sig av en lärplattform, Fronter, där planering, uppgifter och skriftliga omdömen läggs in. En formativ bedömning av elevernas kunskapsutveckling sker i samband med olika uppgifter och prov vilket kommuniceras med eleverna bland annat via lärplattformen. På individnivå bedömer Skolinspektionen således att elevernas kunskapsutveckling följs upp både formativt och summativt.

Någon systematisk utvärdering av undervisningen i so-ämnena på grupp eller skolnivå, i syfte att utveckla undervisningen i so-ämnena, genomförs dock inte. Med fokus på det centrala innehållet och de ämnesspecifika förmågorna träffas lärarna i so-ämnena och pratar om undervisningen i syfte att utveckla verksamheten. Detta har dock inte sin utgångspunkt i någon utvärdering av kunskapsresultaten och undervisningen på aggregerad nivå.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna* uppvisar fler svaga än starka sidor. Lärarna följer upp eleverna på individnivå i de fyra so-ämnena på ett sätt som följer författningarnas krav. På skolan saknas dock en systematisk planering, uppföljning och utveckling av undervisningen på en aggregerad grupp- och skolnivå.

3.4. Särskilt stöd

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- elever som riskerar att inte nå kunskapskraven har åtgärdsprogram
- elev som har åtgärdsprogram får sitt särskilda stöd tillgodosett på ett sätt som stimulerar eleven att utveckla de ämnesspecifika förmågor som krävs för att nå kunskapskraven

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att det, i de klasser som omfattats av granskningen, finns några elever på Skolgårda skola som riskerar att inte nå kunskapskraven i so-ämnena. Dessa elever uppmanas att arbeta extra inom ramen för elevens val samt på sin fritid. Under lektionsobservationerna fanns inga differentierade uppgifter utifrån elevernas behov. På skolan finns åtgärdsprogram för vissa av dessa elever. Skolinspektionen konstaterar att dessa åtgärdsprogram inte omfattar so-ämnena utan relateras till andra skolämnen, till exempel svenska. I samband med ett förändringsarbete gällande beslut och utformning av åtgärdsprogram råder stor oklarhet gällande arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram i de olika ämnena. Lärarna meddelar rektor då de bedömer att det finns elever som riskerar att inte nå målen. Därefter finns inga rutiner avseende utredning och eventuellt upprättande av åtgärdsprogram. Skolinspektionen bedömer att risken därmed är stor att vissa elever inte får det stöd de har rätt till i de olika so-ämnena.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i de samhällsorienterande ämnena det särskilda stöd som de har rätt till* uppvisar mestadels svaga sidor. Åtgärdsprogrammen omfattar inte so-ämnena och det råder stor oklarhet då det gäller arbetet med särskilt stöd. Eleverna riskerar därmed att inte få det stöd de har rätt till.

3.5. Ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Förekomsten av ämnesövergripande undervisning
- Förekomsten av samordning av ämnesområden

Skolinspektionens bedömning

Granskningen visar att so-undervisningen på skolan huvudsakligen är organiserad utifrån tanken att undervisningen ska vara ämnesövergripande då det gäller de olika so-ämnena. Klasserna har vardera en lärare i alla so-ämnena. Alla so-lärare på skolan undervisar och är behöriga i alla fyra so-ämnena. Av samtalen med so-lärarna framkommer att man på skolan genomför totalt sex ämnesövergripande teman under elevernas tre år i årskurs 7 – 9. Dessa teman är människa och miljö, media och kommunikation, mänskliga rättigheter, krig och konflikt, demokrati och diktatur samt ett "öppet" tema som utifrån behov och elevers önskemål bestäms i de olika klasserna. Lärarna i so-ämnena planerar gemensamt ramarna för dessa teman så att centralt innehåll och ämnesspecifika förmågor säkerställs i de olika ämnena. Inom ramen för den gemensamma planeringen genomförs temana därefter olika för respektive lärare och klasser. Enligt lärarna är kursplanerna utformade på ett sådant sätt att ämnesövergripande undervisning är nödvändigt för att ha någon möjlighet att hinna med de centrala innehåll som anges.

Ämnesövergripande arbete där fler ämnen än so-ämnena ingår förekommer mycket sällan. I de fall det sker beror det på att so-läraren även undervisar klassen i ytterligare ämnen, till exempel svenska, eller att en lärare på eget initiativ inom ett arbetsområde samarbetar med till exempel läraren i bild. Det sker dock ingen systematisk samordning av so-ämnena och andra ämnen på skolan. Eleverna bekräftar den bilden. Nuvarande rektor, som påbörjade sin tjänst på skolan innevarande läsår, har påbörjat ett arbete med att framöver kunna samordna de olika ämnena i högre utsträckning. Vid läsårets inledning förtydligades alla olika ämnens centrala innehåll i syfte att konkretisera och illustrera de effektivitetsvinster som ämnesövergripande undervisning skulle innebära.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *ämnesövergripande undervisning och samordning av ämnesområden* uppvisar fler starka sidor än svaga. So-lärarna undervisar huvudsakligen ämnesövergripande inom so-ämnena. De olika ämnesområdena samordnas för att eleverna ska uppfatta större kunskapsområden som en helhet och för att lärarna ska hinna med alla centrala innehåll i kursplanerna. Mellan so-ämnena och andra ämnen sker dock ämnesövergripande undervisning i mycket liten grad.

Bakgrundsuppgifter om kvalitetsgranskningen

Kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 genomförs i sammanlagt 16 kommunala skolor och 9 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av samhällsorienterande ämnen för årskurserna 7–9 är genomförd redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Skolgårda skola

Skolgårda skola är en kommunal skola i Motala kommun med elever i årskurs F–9. Skolan hade vid tillsynsbesöket totalt 575 elever varav 252 i årskurserna 7–9. Vid skolan finns fyra lärare som alla undervisar i de fyra so-ämnena. Alla lärare är behöriga att undervisa i alla so-ämnena.

Mellan 92 och 98 procent av eleverna i årskurs 9 på Skolgårda skola har de senaste tre läsåren nått målen i ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap (jfr rikets 93–94 procent). År 2012 hade 11 procent av eleverna betyget MVG i geografi, 15 procent i religionskunskap och 20 procent i samhällskunskap och historia (jfr rikets 17 procent i geografi och samhällskunskap, 18 procent i religionskunskap och 20 procent i historia). I alla fyra so-ämnena är det betydligt fler flickor än pojkar som får högre betyg.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål. I denna granskning riktas särskilt fokus mot arbetet med att ge eleverna förutsättningar att utveckla de förmågor som kursplanerna i so-ämnena syftar till samt hur undervisningen i so-ämnena är organiserad så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden. I granskningen är följande preciserade frågeställningar centrala:

Inriktas undervisningen mot att låta eleverna utveckla ämnesspecifika förmågor?

Använder lärarna undervisningsmaterial som stimulerar eleverna att utveckla ämnesspecifika förmågor?

Följer skolan systematiskt upp hur undervisningen utvecklar elevernas användning av de ämnesspecifika förmågorna?

Får elever som riskerar att inte nå de grundläggande kunskapskraven i so-ämnena den särskilda stöd som de har rätt till?

Förekommer ämnesövergripande undervisning inom ramen för so-ämnena?

Förekommer samordning av undervisningen mellan so-lärare och/eller mellan so-lärare och lärare i andra ämnen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter. Granskningen genomförs genom att följande aspekter på undervisningens kvalitet belyses:

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Tydlighet i mål och innehåll

Individanpassning, stöd och utmaningar

Återkoppling och reflektion över lärandet

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguider som används har utarbetats med utgångspunkt i forskning, Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar, skollagen och Lgr 11 (läroplan och kursplanerna i de samhällsorienterande ämnena). Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med so-ämnena. Resultat från elevernas betygsresultat i so-ämnena, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumentet när det gäller so-undervisningen, vilka undervisningsmaterial, övningar, uppgifter och prov lärarna använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla so-undervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med att skapa förutsättningar att stimulera eleverna att utveckla ämnes-specifika förmågor samt skapa allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspelet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Varje observerad lektion bedömdes utifrån flera olika aspekter av kvaliteten på undervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje kvalitativ aspekt är ett snittvärde av bedömningen av aspektens indikatorer i undervisningskvaliteterna, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen. Indikatorerna bedöms på en skala 1-4: 1=i mycket låg grad/inte alls, 2=i ganska låg

grad, 3=i ganska hög grad, 4=i mycket hög grad. Om en indikator inte gick att värdera eller inte var relevant i sammanhanget för en aspekt bedömdes den inte.

Läraren ska i förväg ge observatörerna uppgifter om elevsammansättningen i klassen och uppgifter om det finns elever i klassen som riskerar att inte nå kunskapskraven i ett eller flera so-ämnen samt om det finns åtgärdsprogram upprättade för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och om det finns elever i klasserna som har funktionsnedsättningar. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier som kan anses vara positiva exempel på ämnesspecifika förmågor. Allt detta inom ramen för so-ämnenas centrala innehåll. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna i ett observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande lärare efter lektionen, eller efter en serie av lektioner inom ett sammanhållet ämnesområde, utifrån en frågeguide. Observationerna är också ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en helhetsbild av so-undervisningen i skolan utifrån de faktorer som kan ha betydelse för lärandet. Frågor om undervisningsstrategier, syfte/kunskapskrav, centralt innehåll, stöd och stimulans, samverkan och samordning av undervisningen, kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt planerar, genomför och utvecklar undervisningen i so-ämnena är viktiga för att komplettera det inspektörerna sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor besvarar frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i de samhällsorienterande ämnena på aktuell skola intervjuas i en gruppintervju. Elever till intervjuerna väljs ut från de klasser som observeras. Både pojkar och flickor ska ingå. Medverkan är frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka förmågor eleverna får möjlighet att utveckla i so-undervisningen, om undervisningen sker utifrån elevernas erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna får stöd, stimulans och utmaningar i sitt lärande. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Webbenkäten genomförs innan skolbesöket och omfattar samtliga elever i årskurserna 7–9 i varje skola. Enkäter till lärare och rektor används inte.

Kommun:	Observation nr:	
Skola:	Datum:	
Årskurs/-er:	Total lektionstid enligt schema (min):	
Lärarens utbildning:	Behörig lärare:	J/N
	Lärarerfarenhet (antal år):	
	Antal elever i klassen/gruppen:	
Lärarens kompetensutveckling i ämnet de senaste två åren:	Antal närvarande elever:	
	Antal elever som riskerar att inte uppfylla kunskapskraven eller nå lägst betyget E:	
	Antal elever med åtgärdsprogram i ämnet:	
Kommentar:		
Inspektörernas namn:		

Undervisningsmönster

Vilken typ av undervisningsmönster förekom under den observerade under lektionen? Markera med kryss i högerspalten. Ringa in det alternativ som dominerade.

Form		Förekomst
A	Elevaktiv helklassundervisning	
B	Elevpassiv helklassundervisning	
C	Läraraktiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
D	Lärarpassiv handledning vid individuellt arbete, par- eller grupparbete	
E	Annat: <i><Ange vad></i>	

Läromedel

Vilka läromedel användes under lektionen? Markera med kryss i högerspalten.

Läromedel		Förekomst
A	Lärobok/övningsbok i ämnet eller andra facktexter	
B	Skönlitterära texter	
C	Audiovisuellt material (Videoband, DVD-skivor, videoklipp från internet eller liknande)	
E	Internet / Pedagogiska dataprogram	
G	Material skapade av läraren specifikt för denna lektion	
H	Föremål och realia som elever eller lärare tagit med	
I	Andra läromedel: <i><Ange vad></i>	

Tidsanvändning

Hur stor del av den totala lektionstiden ägnades åt följande...

	Aktivitet	Del av lektionstiden (ange i minuter)
A	Upprätthålla ordningen (dvs. förlorad tid vid disciplinära problem)	
B	Organisation (dvs. otydliga instruktioner som måste repeteras, förlorad tid vid utdelning av material, övergångar mellan lektioner, övergångar mellan lektionsinslag) eller administration (närvarokontroll, allmän skolinfo etc)	
C	Undervisningstid ("effektiv tid")	
D	Kunskapsuppföljning i form av skriftliga prov eller tester (ingår i effektiv undervisningstid – här anges dock andel av den totala lektionstiden)	
	Kommentar:	

Kursplanefokus

I vilken utsträckning behandlades nedanstående kursplaneområden? Markera med kryss i högerspalten.
 Ringa in det alternativ som dominerade.

	Centralt innehåll enligt kursplanen	Förekomst
A	G: Livsmiljöer	
B	G: Geografins metoder, begrepp och arbetssätt	
C	G: Miljö, människor och hållbarhetsfrågor	
D	H: Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700	
E	H: Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700-1900	

F	H: Imperialism och världskrig, cirka 1800-1950	
G	H: Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid	
H	H: Hur historia används och historiska begrepp	
I	R: Religioner och andra livsåskådningar	
J	R: Religion och samhälle	
K	R: Identitet och livsfrågor	
L	R: Etik	
M	S: Individer och gemenskaper	
N	S: Information och kommunikation	
O	S: Rättigheter och rättsskipning	
P	S: Samhällsresurser och fördelning	
Q	S: Beslutsfattande och politiska idéer	
R	Ö: Annat innehåll	

Undervisningens allmänna kvaliteter

För bedömningen av varje indikator och den sammanfattande bedömningen används följande skala:

1= i mycket låg grad eller inte alls 2= i ganska låg grad 3= i ganska hög grad 4= i mycket hög grad

0= går inte att värdera eller är inte relevant i sammanhanget. Kommentera i så fall varför.

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
1. Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö	1	... skapar en positiv atmosfär		... talar till eleverna på ett positivt sätt ... visar värme och empati mot alla elever ... skapar ett tillåtande klimat och strävar efter att eleverna ska känna sig trygga ... ser till att eleverna vågar ta risker och göra försök - misstag ses som tillfällen till lärande
	2	... bemöter eleverna med respekt och främjar respekt mellan eleverna		... lyssnar på vad eleverna har att säga, låter eleverna tala till punkt ... bemöter elevernas åsikter med intresse, allvar och respekt ... uppmuntrar eleverna att lyssna på varandras åsikter med intresse, allvar och respekt ... ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, negativa kommentarer, suckar, blickar etc. ... ser till att eleverna kan utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater
	3	... har positiva förväntningar på eleverna och stöttar deras självtillit		... ger eleverna talutrymme och uppmuntrar dem att delta i samtal i grupp eller helklass ... ger konstruktiv feedback på elevernas inspel och ansträngningar ... uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och att våga sikta högre ... visar positiva förväntningar på elevernas förmåga ... värdesätter och visar respekt för alla elevers arbetsinsatser ... bemöter på ett konstruktivt sätt elever som förefaller passiva eller oengagerade i olika aktiviteter
	4	... skapar motivation inför olika aktiviteter		... bidrar till positiva förväntningar, nyfikenhet, handlingsberedskap hos eleverna ... sätter in uppgifter i ett för eleven angeläget sammanhang ... anknyter till aktuella samhällsfrågor eller livet utanför skolan ... ger eleverna möjlighet att välja bland uppgifter med olika innehåll inom det aktuella kunskapsområdet ... tydliggör kunskapsmål ... bryter vid behov ned övergripande mål i hanterliga delmål ... använder moderna lärverktyg

Sammanfattande bedömning (skala 1-4):

Kommentar:				
Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ...
2. Tydlighet i mål och innehåll	5	... genomför en genomtänkt lektionsstart		... välkomnar eleverna och gör en tydlig lektionsstart ... anger målen för lektionen utifrån övergripande mål och kunskapskrav ... presenterar aktiviteterna som ska ske under lektionen och syftet med dessa ... sätter in lektionen i ett större sammanhang, gör en koppling till tidigare lektioner eller till andra ämnesområden
	6	... genomför en välstrukturerad lektion		... ger lektionen ett logiskt flöde där uppgifter tydligt hör ihop med inledande genomgångar och kunskapsmål ... skapar överblick och sammanhang ... skapar variation och balans mellan lärarledda genomgångar och elevaktivitet ... ser till att eleverna har tydliga uppgifter och roller i gruppaktiviteter ... ser till att övergången mellan planerade aktiviteter genomförs utan att ordningen störs
	7	... ger tydliga beskrivningar och förklaringar		... förklarar hur enskilda moment och uppgifter hör ihop med lektionens övergripande kunskapsmål ... använder ett språk eleverna förstår ... skapar en balans mellan mer avancerade uttryck och mer vardagsnära språk, mellan abstrakt och konkret ... använder olika hjälpmedel och/eller exempel från vardagslivet för att förtydliga
	8	... kontrollerar att eleverna förstått		... ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse ... låter någon elev inför hela klassen eller elever gruppvis summera kontentan ... går runt bland eleverna/grupperna för att fånga upp deras förståelse
	9	... gör ett tydligt sammanfattande lektionsslut		... avslutar lektionen på ett planerat sätt ... gör en sammanfattning av lektionsinnehållet ... gör en anknytning till nästa lektion ... anknyter till något annat relevant sammanhang
Kommentar:				

Indikator: Läraren ...			Obs-värde	Goda exempel: Läraren ...
3. Individanpassning, stöd och utmaningar	10	... ser till att arbetet under lektionen är tankemässigt utvecklande		... ställer öppna frågor där svaret inte är givet ... ger eleverna möjlighet att tänka efter innan de yttrar sig ... hjälper eleverna att utveckla sina utsagor och argumentation med hjälp av uppföljande frågor ... använder sig endast undantagsvis av korta kontrollfrågor eller fråga-svarsmönster (dvs. IRE-mönster som inte gynnar elevernas förståelse och kunskapsutveckling) ... ger eleverna möjligheter att reflektera och problematisera, i grupp eller enskilt ... ger eleverna uppgifter som stimulerar deras egen aktivitet ... ger eleverna stöd genom att visa på och låta dem utveckla olika lärandestrategier
	11	... anpassar undervisning till eleverna i gruppen		... tar sin utgångspunkt i elevernas erfarenheter och tidigare lärande ... varierar sin undervisning för att möta elever med olika förförståelse och kunskapsnivå ... varierar lärmektygen för att möta elevernas behov och intressen ... ser till att eleverna får uppgifter som är utmanande utifrån deras förutsättningar ... ger eleverna uppgifter "utan tak", dvs. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med dem under hela den avsatta tiden
	12	... ser till att elever med behov av stöd under lektionen får sådant		... ser till att det inte råder någon osäkerhet om när och hur eleverna kan få hjälp med sitt arbete under lektionen ... ger eleverna möjligheter att hjälpa varandra ... ger vid behov elever möjlighet att träna och ägna mer tid åt olika moment och aktiviteter ... ger eleverna tillgång till de lärmektyg och hjälpmedel de behöver ... använder IT för att underlätta elevernas lärande
Sammanfattande bedömning (skala 1-4):				
Kommentarer:				

Indikator: Läraren...			Värde	Goda exempel: Läraren...
4. Återkoppling och reflektion över lärandet	13	... använder sig av formativ bedömning under lektionen		... följer upp hur eleverna arbetar med olika uppgifter och ger eleverna konstruktiv och uppgiftsorienterad feedback ... använder arbetsmetoder där elevernas arbeten processas (redovisas och bearbetas) ... ger eleverna återkoppling om <i>vad</i> de behöver utveckla och <i>hur</i> de kan gå tillväga för att uppfylla kunskapskraven
	14	.. ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande i förhållande till kunskapskraven		... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om lärandet i undervisningen ... samtalar med eleverna, eller låter eleverna samtala, om arbetsprocesserna ... låter eleverna skriftligt utvärdera lektionens innehåll och form ... låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)				
Kommentär:				

Ämnesspecifika kvaliteter

Indikator: Läraren ...			Värde	Goda exempel: Läraren ser till att eleverna får...
5. Ämnesspecifika förmågor				
Geografi		... ger eleverna förutsättningar att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
		... ger eleverna förutsättningar att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen		... resonera om jordytans förändringar, natur- och kulturlandskap, naturresurser och befolkningsfördelning, och efterhand i resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimatförändringar och geografiska mönster av handel och kommunikation. ... använda geografiska begrepp allt mer funktionellt.
		... ger eleverna förutsättningar att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker		... i fältstudier och andra undersökningar använda olika geografiska källor, metoder, tekniker och verktyg på ett funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor. ... öva sig på att säkrare ange lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt, först i Europa och efterhand även i andra världsdelar.
		... ger eleverna förutsättningar att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling		... öva sig på att komma fram till välgrundade förslag på lösningar, först i frågor om miljöetiska val i vardagen och ojämlika levnadsvillkor i världen och successivt i olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor.
Historia		... ger eleverna förutsättningar att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer		... visa ökat djup i sina resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar under olika tidsperioder. ... undersöka och beskriva allt mer komplexa samband mellan olika tidsperioder. ... öva sig på att uttrycka allt mer välgrundade hänvisningar till det förflutna, först i resonemang om samtiden och efter hand även i resonemang om framtiden.

	... ger eleverna förutsättningar att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap		... öva sig på att dra allt mer välgrundade slutsatser om levnadsvillkor utifrån historiskt källmaterial öva på att få ett allt större djup i sin kritiska granskning av källor
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv		... öva på att få ökat djup i sina resonemang , först om likheter och skillnader mellan olika historiska framställningar och efter hand om hur historia har använts och kan användas för olika syften
	... ger eleverna förutsättningar att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används		... öva sig på att klara av en funktionell användning av historiska begrepp i flera olika sammanhang
<i>Religionskunskap</i>	... ger eleverna förutsättningar att analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa		... öva sig på djupare resonemang om likheter och skillnader , först mellan några religioner och efterhand även inom dem. ... visa på samband mellan världsreligionernas centrala tankegångar, urkunder och konkreta religiösa uttryck och handlingar.
	... ger eleverna förutsättningar att analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället		... jämföra kristendomens betydelse i Sverige förr och nu och ... undersöka den ömsesidiga påverkan mellan religion och samhälle och beskriver allt mer komplexa samband.
	... ger eleverna förutsättningar att reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet		... öva sig på olika sätt att föra resonemang om hur livsfrågor skildras och vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för olika människor och deras identitet.
	... ger eleverna förutsättningar att resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller		... visa ökat djup i sina resonemang om moraliska frågor och värderingar ... använda etiska begrepp, och successivt även etiska modeller, i sina resonemang.
	... ger eleverna förutsättningar att söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet		... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.
<i>Samhällskunskap</i>	... ger eleverna förutsättningar att analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller		... analysera och beskriver allt mer komplexa samband inom , och efterhand även mellan, olika samhällsstrukturer. ... använda begrepp och successivt även modeller i sina beskrivningar.

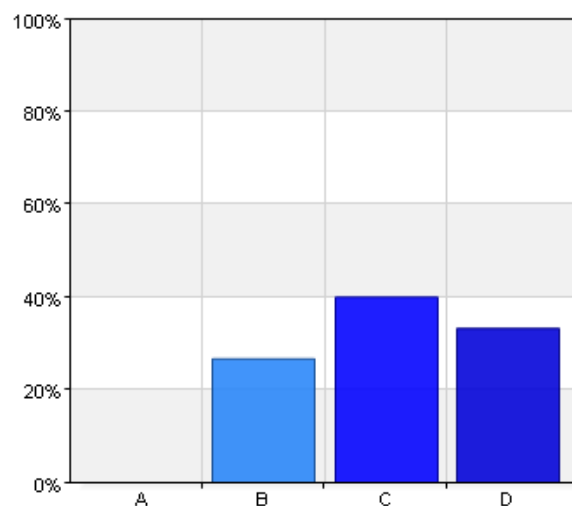
		... ger eleverna förutsättningar att reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar		... visa ett ökat djup i sina resonemang om hur individer och samhällen påverkar och påverkas av varandra.
		... ger eleverna förutsättningar att analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
		... ger eleverna förutsättningar att uttrycka och värdera olika ståndpunkter och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv		... visa ett allt större djup i sina undersökningar och resonemang om samhällsfrågor, först utifrån något perspektiv och successivt utifrån flera olika perspektiv. ... värdera och uttrycker ståndpunkter med allt mer välgrundade resonemang och argument
		... ger eleverna förutsättningar att reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser		... göra vidare utblickar över olika delar av världen. ... visa ett ökat djup i sina resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter och gemensamt beslutsfattande.
		... ger eleverna förutsättningar att söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet		... söka och använda olika källor på ett allt mer funktionellt sätt. ... visa ett allt större djup i sin kritiska granskning av information och källor.
Sammanfattande bedömning: (Skala 1-4)				
Kommentar:				

Sammanfattande bedömning av undervisningens kvaliteter - Skolgårda skola

Sammanfattande bedömning Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	0	0
B. I ganska låg grad	4	26,7
C. I ganska hög grad	6	40
D. I mycket hög grad	5	33,3
Total	15	100

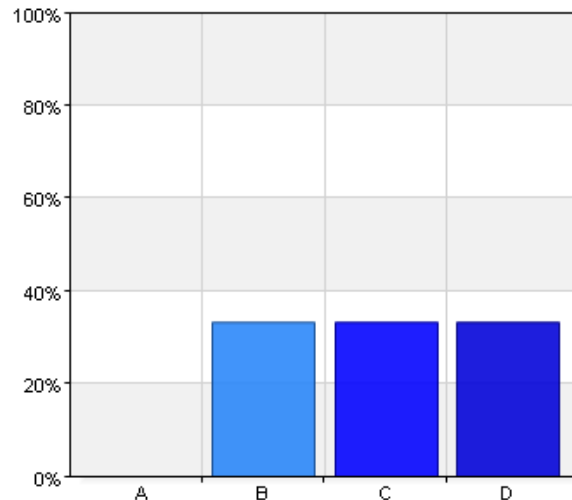
Antal lektioner
100 % (15/15)

Sammanfattande bedömning Tydlighet i mål och innehåll:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	0	0
B. I ganska låg grad	5	33,3
C. I ganska hög grad	5	33,3
D. I mycket hög grad	5	33,3
Total	15	100

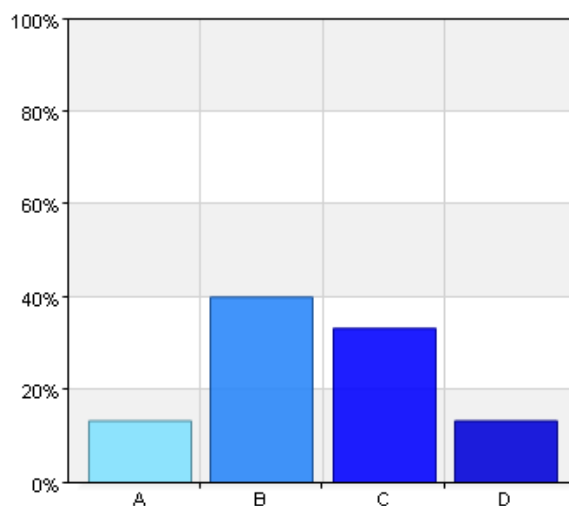
Antal lektioner
100 % (15/15)

Sammanfattande bedömning Individanpassning, stöd och utmaningar:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	2	13,3
B. I ganska låg grad	6	40
C. I ganska hög grad	5	33,3
D. I mycket hög grad	2	13,3
Total	15	100

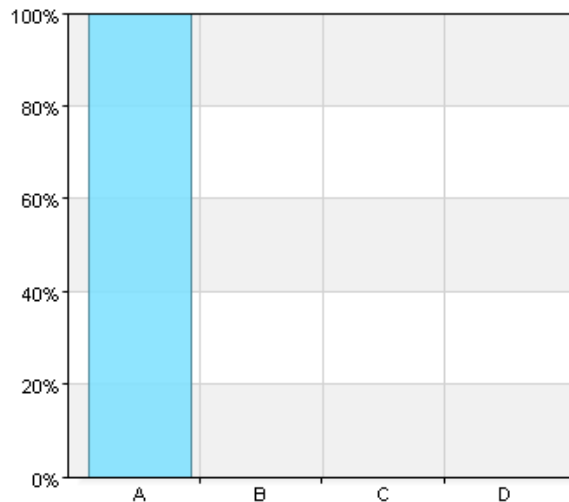
Antal lektioner
100 % (15/15)

Sammanfattande bedömning Återkoppling och reflektion över lärandet:

	Antal	%
A. I mycket låg grad eller inte alls	15	100
B. I ganska låg grad	0	0
C. I ganska hög grad	0	0
D. I mycket hög grad	0	0
Total	15	100

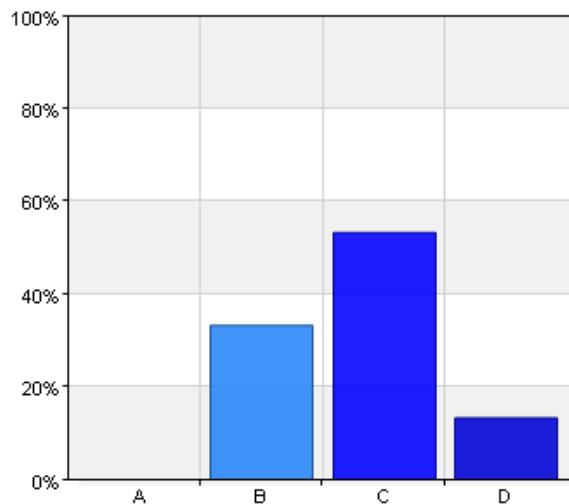
Antal lektioner
100 % (15/15)

Sammanfattande bedömning Ämnesspecifika förmågor:

	Antal	%
A. 1	0	0
B. 2	5	33,3
C. 3	8	53,3
D. 4	2	13,3
Total	15	100

Antal lektioner
100 % (15/15)

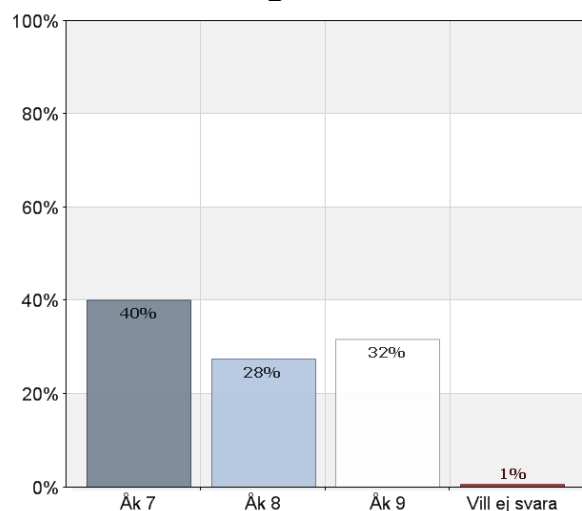
Resultatsammanställning

elevenkät

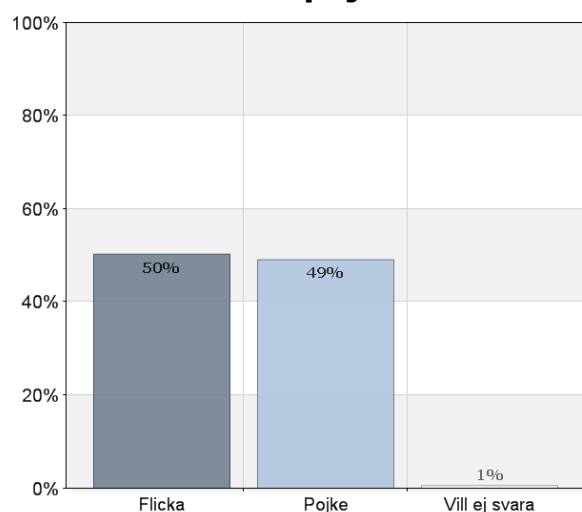
Skolgårda skola årskurs 7-9

	Svarsfrekvens
Total	65 % (167/256)

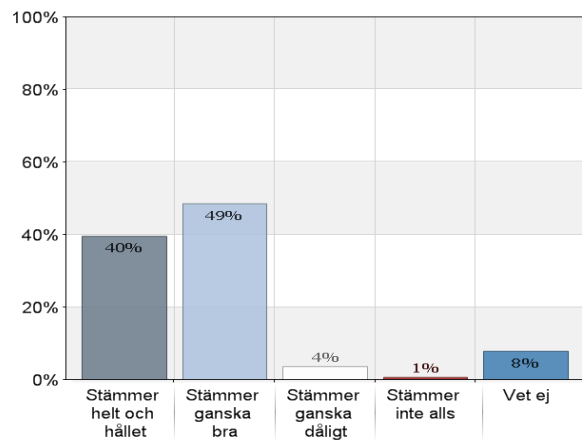
Vilken årskurs går du i?

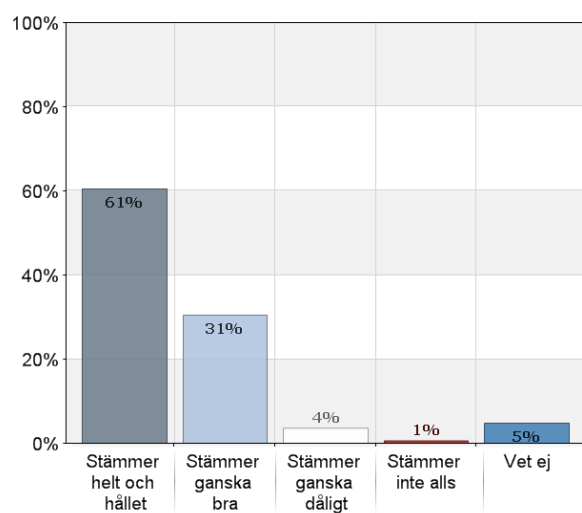
Är du flicka eller pojke?

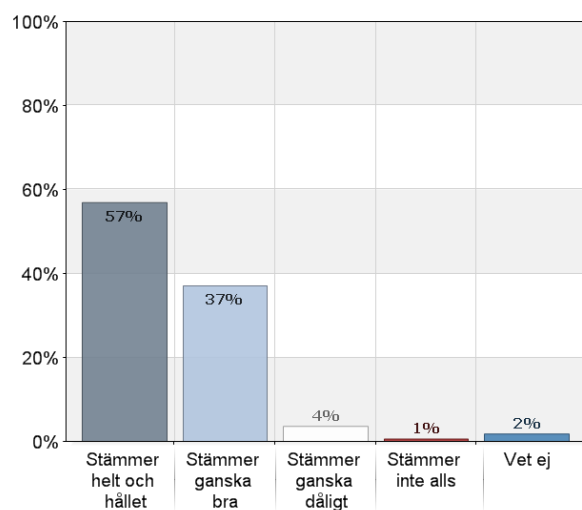
Min/a SO-lärare...

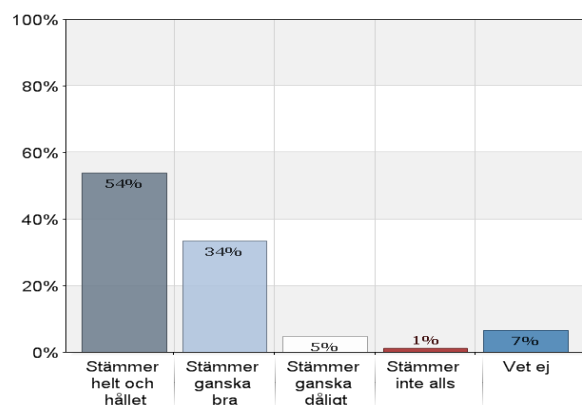
... uppmuntrar oss elever att svara på frågor även om vi inte är säkra på att svaret är rätt

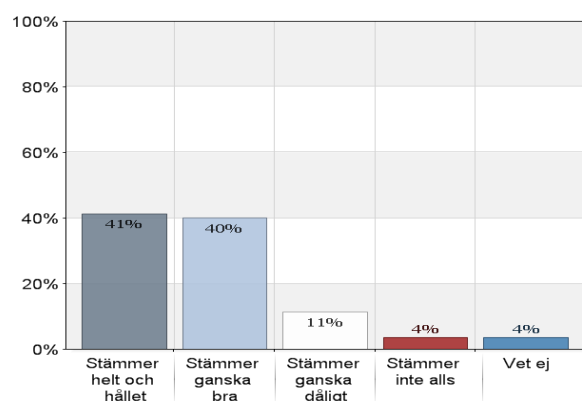
... är tydlig med att han/hon tror på att jag kan lära mig

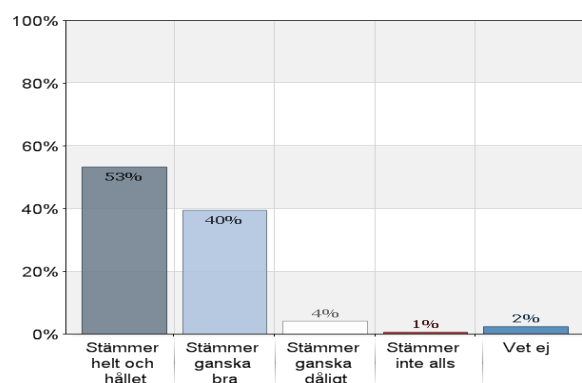
... ser till att det är studiero på lektionerna

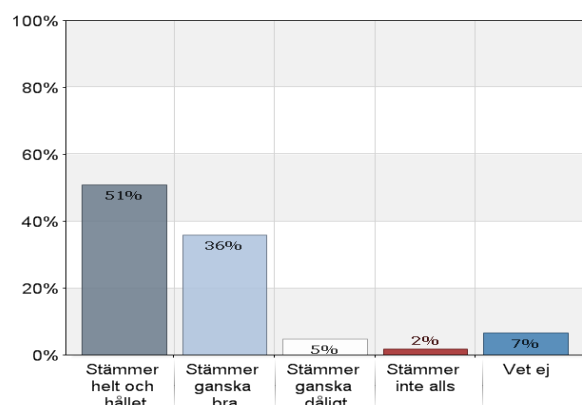
... bryr sig om hur det går för mig

... förklarar på ett tydligt sätt varför vi ska göra en viss uppgift

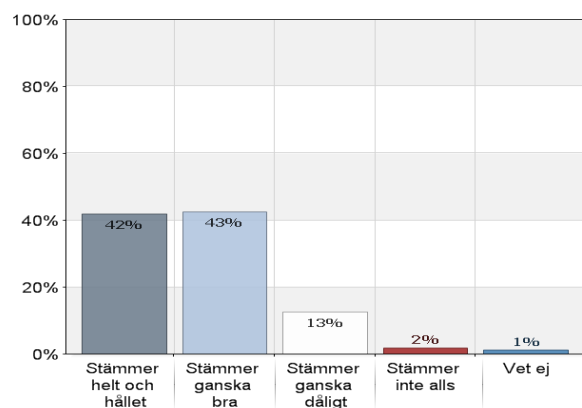

... lär mig nya begrepp (ord) som hör ihop med SO-ämnet vi läser

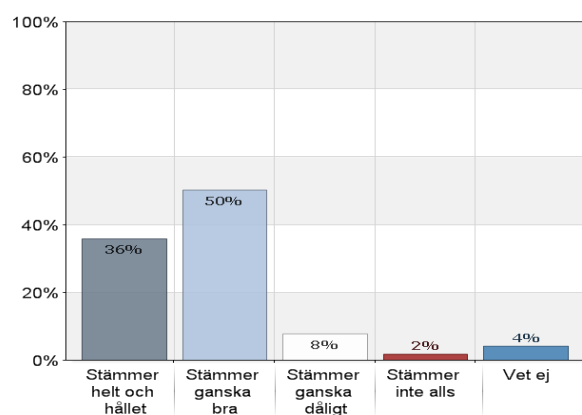

... uppmuntrar oss elever att säga vad vi tycker

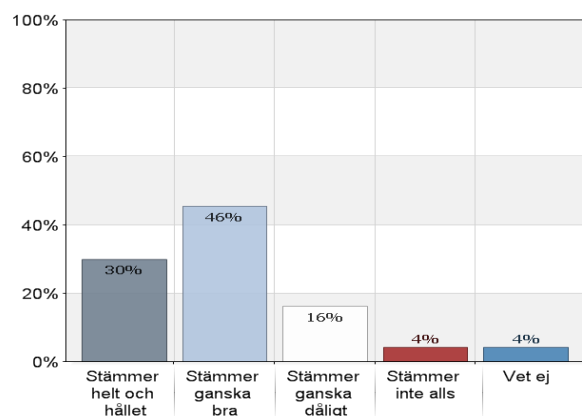
Min/a SO-lärare...

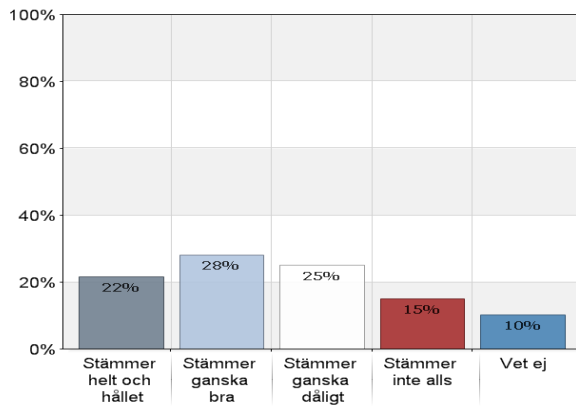
... ger tydliga instruktioner till hur jag ska genomföra min uppgift

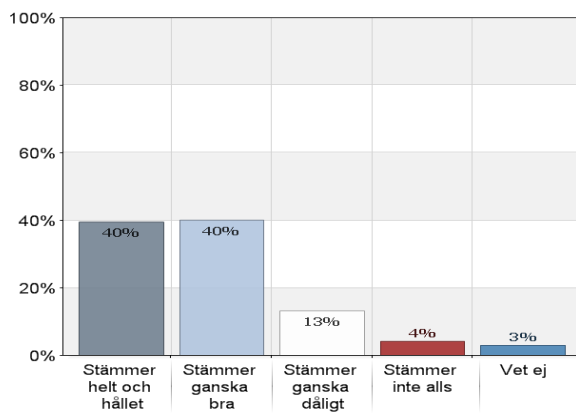
... hjälper mig att på egen hand klara av de utmaningar jag har i skolarbetet

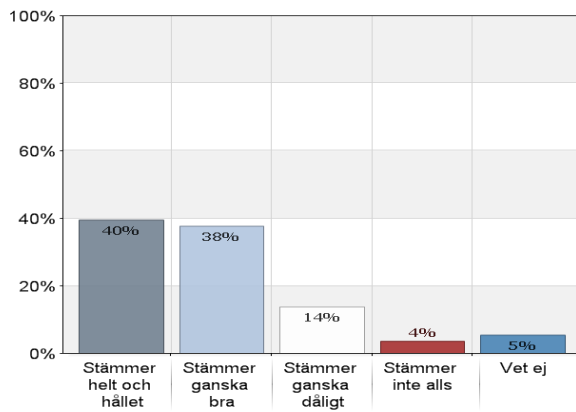
... påminner oss regelbundet om vilka målen med SO-undervisningen är

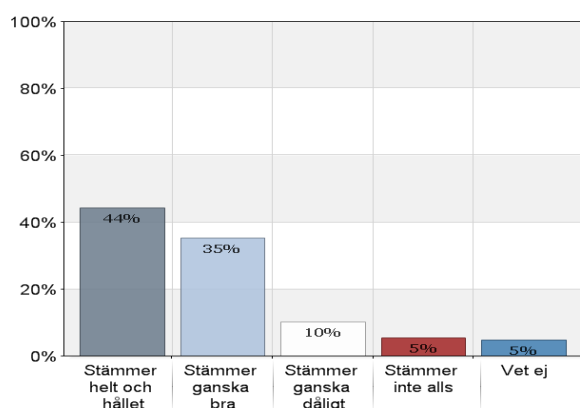
... lär mig hur jag kan ha nytta av internet i mina SO-studier

... försäkrar sig om att jag förstått vad det är jag ska göra med uppgiften

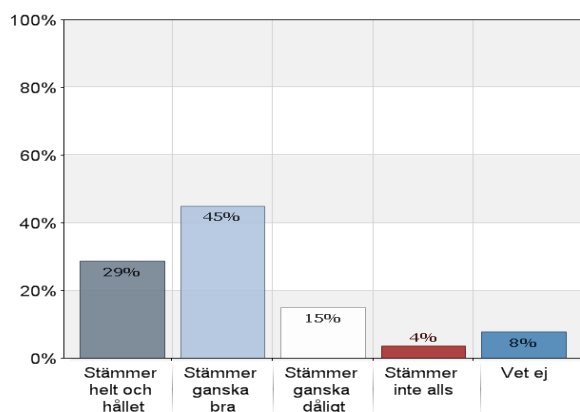

... berättar för hela klassen om goda exempel på lösningar som vi elever kommer på

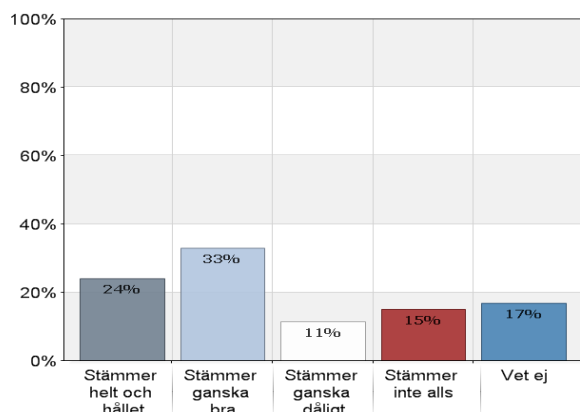

... talar om för mig på vilket sätt jag behöver utveckla mig för att nå målen

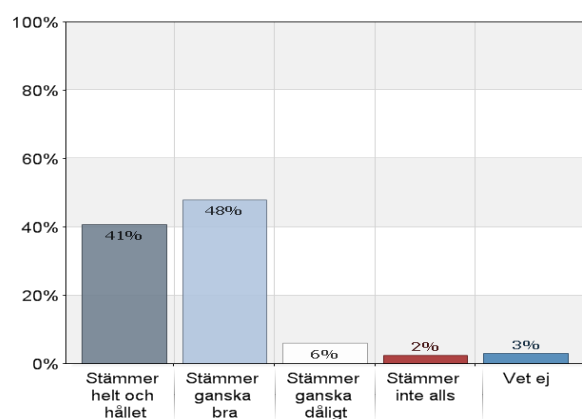
På SO-lektionerna...

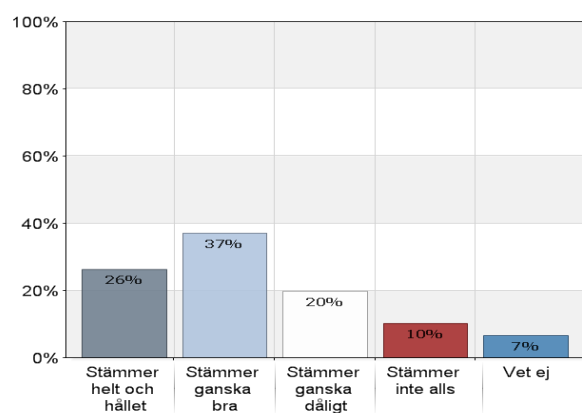
... får jag själv välja hur jag vill lösa min uppgift

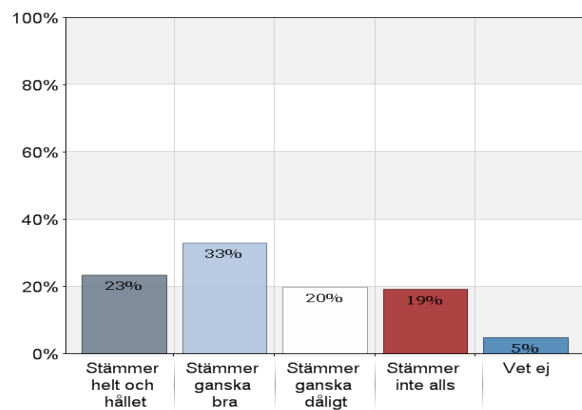
... finns det olika hjälpmedel jag kan använda mig av om jag behöver (t ex talböcker, hörselkåpor eller IT-baserade hjälpmedel)

... har jag studiero

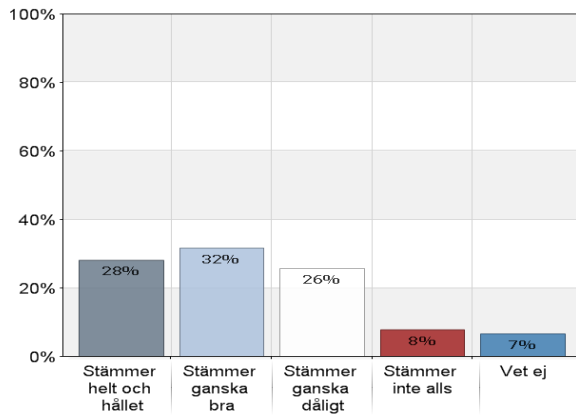

... knyter undervisningen an till mina erfarenheter och intressen

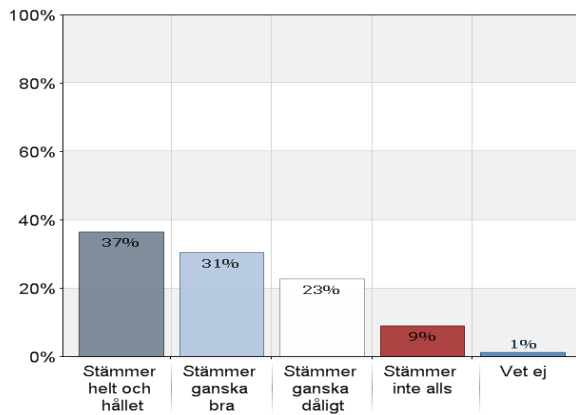

... är vi elever med och påverkar vad vi ska arbeta med på lektionen

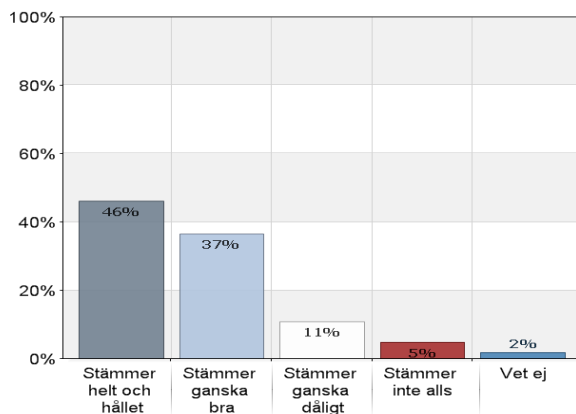
Min/a SO-lärare...

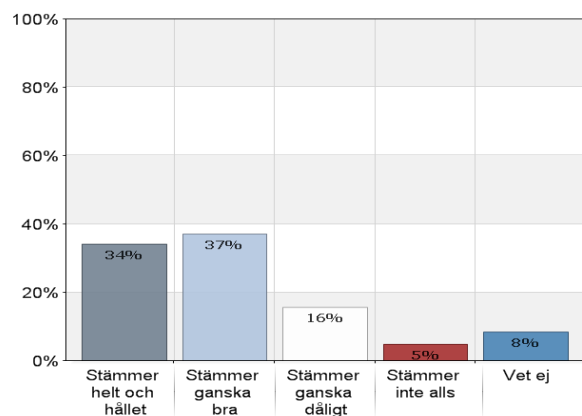
... vet vad jag kan om SO och ger mig uppgifter som är lagom svåra

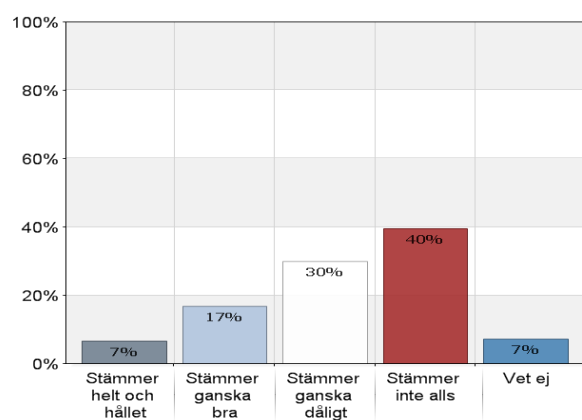
... är bra på att göra skolarbetet roligt

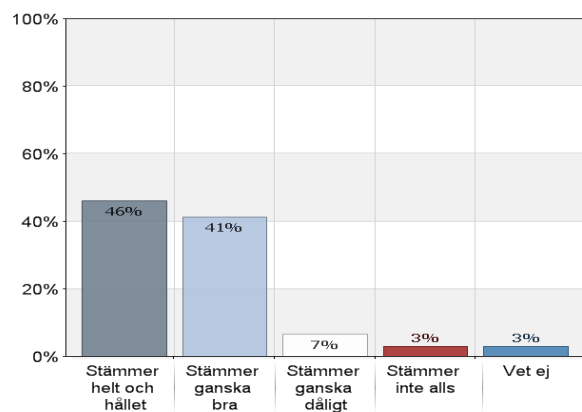
... hjälper mig i skolarbetet så mycket som jag behöver

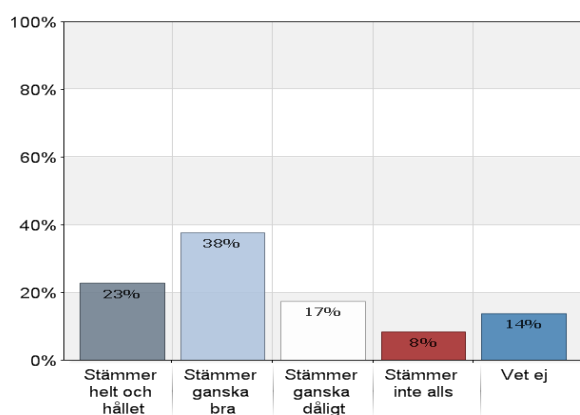
... får mig att klara av saker jag inte trodde jag kunde

... ger mig för enkla arbetsuppgifter

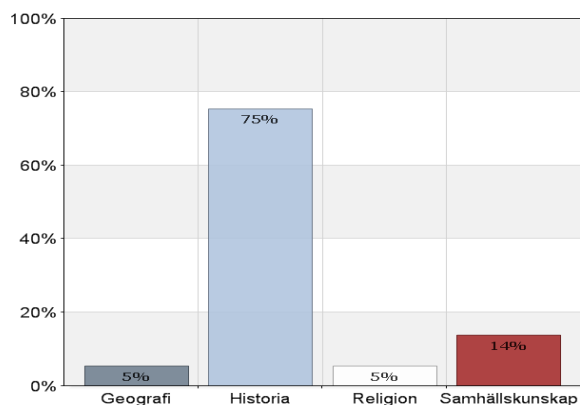

... visar mig tydligt vad jag gjort som är bra och vad som kan bli bättre

... lär oss elever att ge feedback till andra på ett bra sätt (till exempel när vi har grupparbeten)

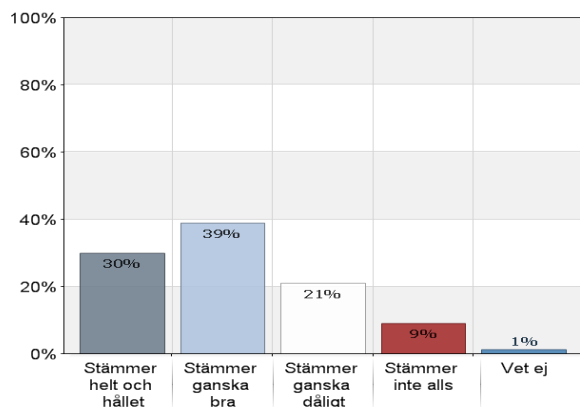
Vilket ämne hade du på din senaste SO-lektion?

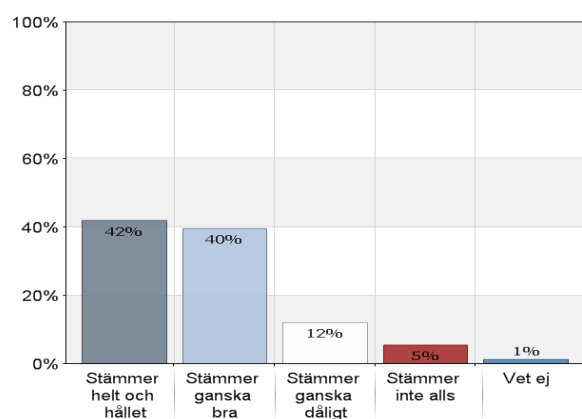
Hur väl tycker du att följande påståenden stämmer om undervisningen på din senaste SO-lektion?

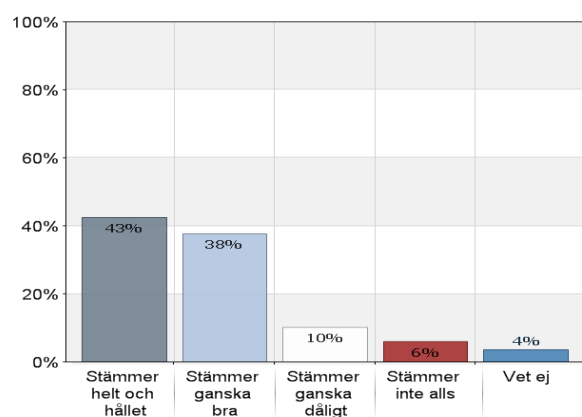
Undervisningen i SO-ämnet är...

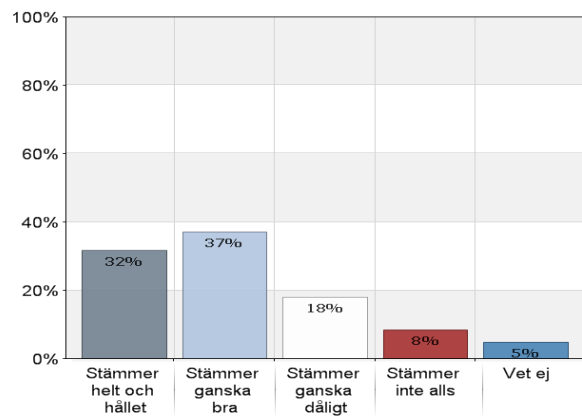
... roligt

... intressant

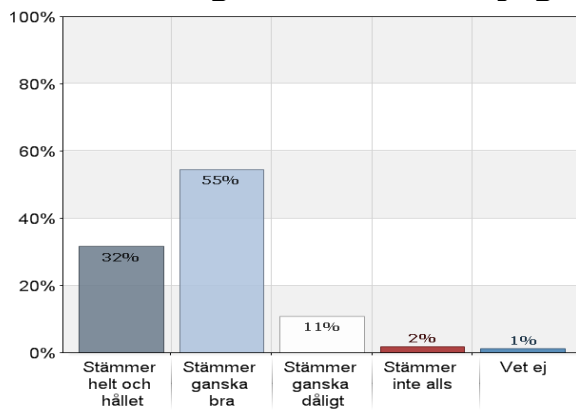

... viktigt

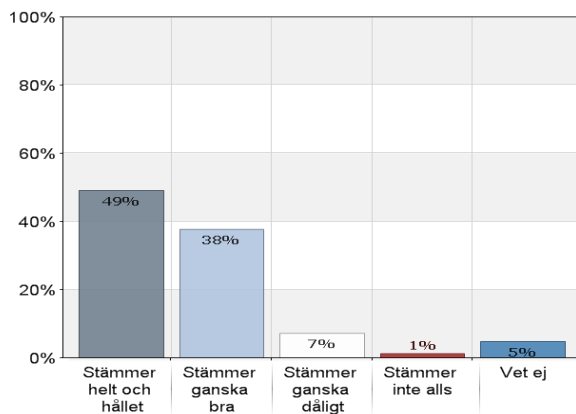

... användbart

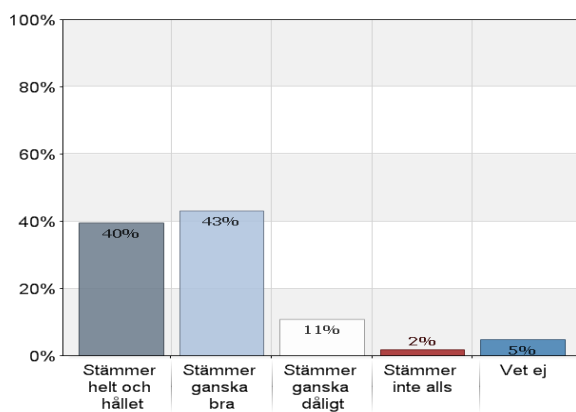
Undervisningen i SO-ämnet jag hade senast...

... är lätt att följa med i

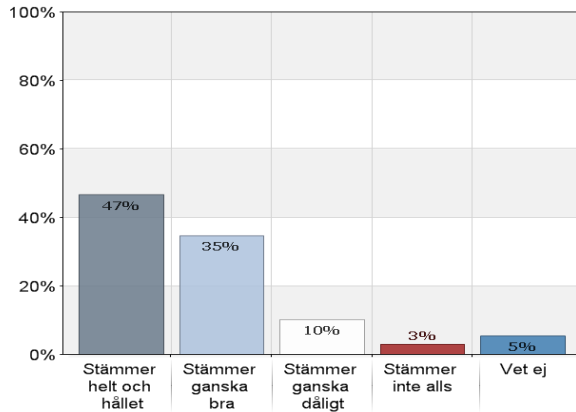

... kan ibland också handla om något av de andra SO-ämnena

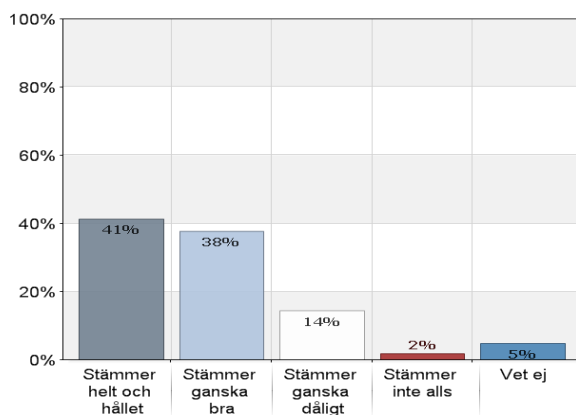

... hjälper mig att förstå hur samhället fungerar

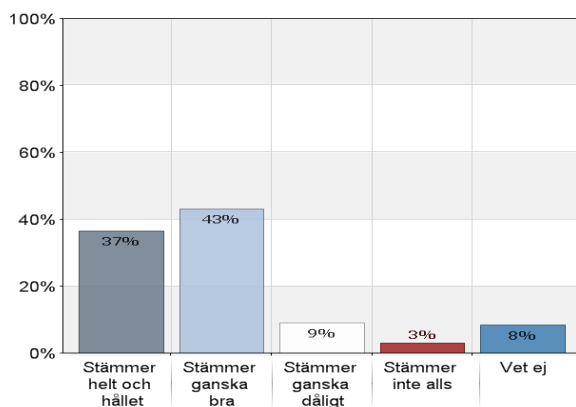
Min SO-lärare...

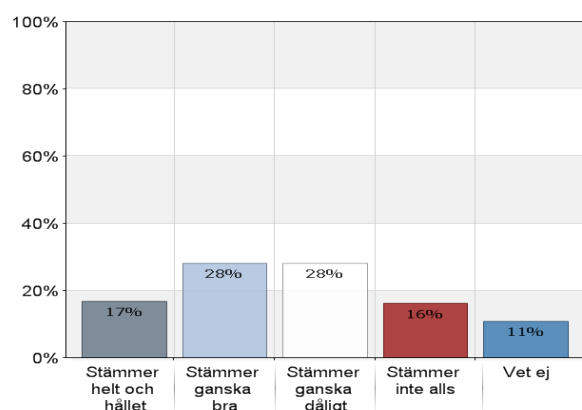
... skapar en undervisningsmiljö där det känns bra att diskutera och argumentera om olika frågor

... lär mig att fundera över om det jag läser eller hör alltid är sant

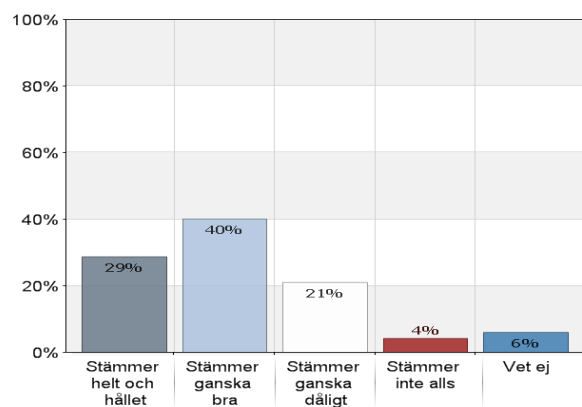

... utmanar mig att tänka kring sådant som jag tar för givet (t ex demokrati och yttrandefrihet)

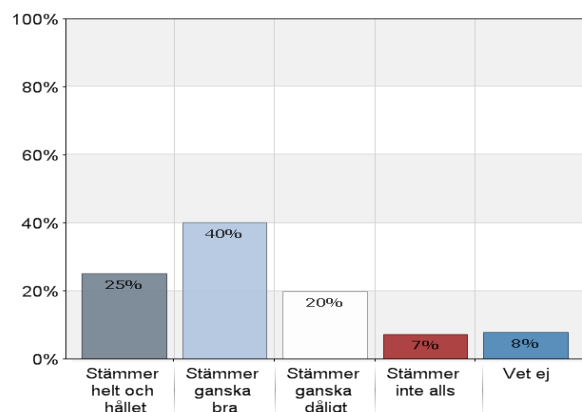

...frågar oss elever vad som varit bra och dåligt med undervisningen när vi är klara med ett arbetsområde

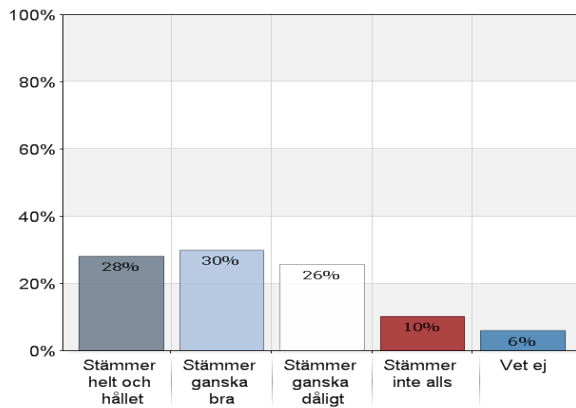
På lektionerna i det SO-ämne vi hade senast ...

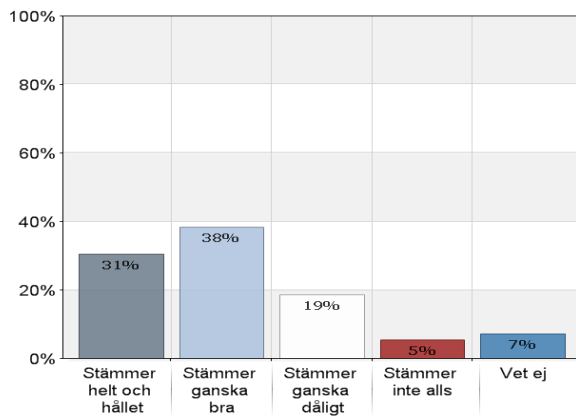
... får vi diskutera och debattera olika frågor

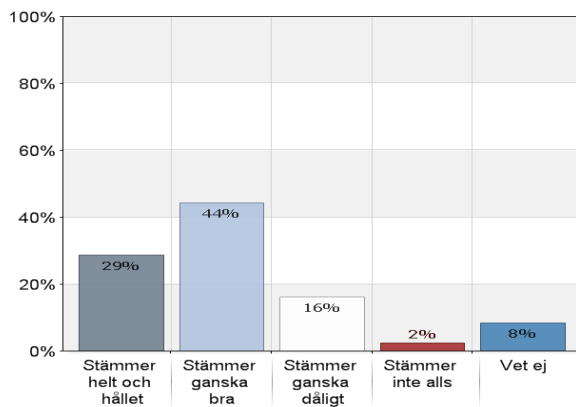
... får jag lära mig att argumentera för min sak

... lär jag mig att söka efter information på flera olika sätt (t ex via internet, på biblioteket mm)

... får jag öva på att sätta mig in i hur andra tänker

Jag har nytta av mina kunskaper i SO-ämnet som vi läste senast när jag läser andra ämnen